

25 jaar
Scherzando

CARMINA

BURANA
Carl Orff

jubileumconcert

o.l.v. Reinhard Reed Findenegg

zo 24 nov. 2019
15.30 uur

Programma

Fortuna Imperatrix Mundi

1. O Fortuna
2. Fortune plango vulnere

I. Primo vere

3. Veris leta facies
4. Omnia sol temperat
5. Ecce gratum

Uf dem anger

6. Tanz (instr.)
7. Floret silva nobilis
8. Chramer, gip die varwe mir
9. Reie
- 9a. Schwaz hie gat umbe
- 9b. Chume, chum, geselle min!
10. Were diu werlt alle min

II. In Taberna

11. Estuans interius
12. *Olim lacus colueram*
13. Ego sum abbas
14. In taberna quando sumus

III. Cour d'amours

15. Amor volat undique
16. Dies, nox et omnia
17. Stetit puella
18. Circa mea pectora
19. Si puer cum puellula
20. Veni, veni, venias
21. In trutina
22. Tempus est iocundum
23. Dulcissime

Blanziflor et Helena

24. Ave formosissima
Fortuna Imperatrix Mundi
25. O Fortuna

Fortuna, Heerseres van de Wereld

1. O Fortuna
2. De wonden die Fortuna sloeg beklag ik

I. In de Lente

3. Het vrolijke gezicht van de lente
4. De zon verwarmt alles
5. Kijk, de aangename lente

In de wei

6. Dans (instr.)
7. Het edele woud staat in bloei
8. Koopman, geef me kleur
9. Reidans
- 9a. Wat hier in de rondte danst
- 9b. Kom, kom, m'n liefje!
10. Als heel de wereld van mij was

II. In de Taveerne

11. Verscheurd door innerlijke woede
(*wordt niet uitgevoerd*)
13. Ik ben de Abt (van Cucanië)
14. Wanneer wij in de taveerne zijn

III. De Hof der Liefde

15. Amor vliegt overal
16. Dag, nacht en alles (is tegen mij)
17. Er stond een meisje (in een rode tuniek)
18. In mijn hart (zijn veel verlangens)
19. Als een jongen en een meisje (bij elkaar zijn)
20. Kom, kom, kom toch
21. In de weifelende balans (van mijn gevoelens)
22. Dit is de tijd van vreugde
23. Jij, allerzoetste

Blanziflor en Helena

24. Gegroet, gij allerschoonste
Fortuna, Heerseres van de Wereld
25. O Fortuna

WELKOM

Zoals u vast al weet, viert Scherzando dit jaar haar zilveren jubileum. Alle redenen voor een bijzonder concert, waarin alle ingrediënten van een typisch Scherzando-concert aanwezig zijn: kwaliteit – enthousiasme – creativiteit – muzikaliteit – en een knipoog. Daarom zijn we op zoek gegaan naar een muzikaal spektakel, een jubileum waardig. En zo kwamen we terecht bij de Carmina Burana, het meesterwerk uit 1937 van de Duitse componist Carl Orff. Een compositie die overal ter wereld steeds weer wordt uitgevoerd en waar we geen genoeg van kunnen krijgen.

Zo reist dit najaar een groot Oekraïens koor met orkest door Nederland dat de Carmina Burana in alle grote concertzalen van ons land ten gehore brengt. De organisatoren van deze tournee waren gelukkig zo verstandig om Utrecht en omgeving 'vrij te houden' voor Scherzando. Zij vreesden blijkbaar de concurrentie vanuit Driebergen!

De Carmina Burana is gebaseerd op de beroemde verzameling middeleeuwse teksten uit de abdij van Benediktbeuern. Orff werkte twee jaar aan deze compositie die hij beschreef als 'wereldlijke gezangen voor soli en koor, begeleid door instrumenten en magische beelden'. Het succes was direct overweldigend. Hij schreef aan zijn uitgever: "Alles wat ik tot nu toe gecomponeerd heb en wat jij – jammer genoeg – gedrukt hebt, kan nu vernietigd worden. Met de Carmina Burana moet mijn oeuvre beginnen." En zo geschiedde.

Orff beeldt het noodlot uit als een rad van fortuin waaraan de mens onderworpen is. In de beroemde hymne 'O Fortuna' klinkt het motto van het stuk:

'Soms heb je geluk, maar de dag erna kan je alweer helemaal in de put zitten. Het is daarom belangrijk volop te genieten van de momenten van intens geluk.'

Wij hopen dat u vanmiddag zulke momenten zult beleven. Scherzando voert dit spektakelstuk echter niet alleen uit. Ruim dertig projectzangers zijn ons koor vanaf april komen versterken. Twee vocalisten, twee pianisten en vijf slagwerkers zorgen voor de professionele ondersteuning. De algehele leiding is in handen van onze eigen dirigent: Reinhard Reed Findenegg.

Namens Scherzando wens ik u een kleurrijke en boeiende middag toe.

Heleen Keijzer-Lambooy
voorzitter Scherzando

25 jaar Scherzando (1994-2019)

Scherzando, het koor met een knipoog, werd in 1994 opgericht. Het koor heeft in die 25 jaar een grote ontwikkeling doorgemaakt en is onder de bezielende leiding van Laetitia Schouten, Liesbeth de Jong-Soer en Reinhard Reed Findenegg van een huiskamerkoor uitgegroeid tot een goed amateurkoor.

In de eerste jaren zongen wij vooral korte muziekstukken, vaak met pianobegeleiding door Ernst-Paul Fuchs. Na de uitvoering van 'De Schipbreuk' van Johan Wagenaar in 2001 veranderde dat. Scherzando had bewezen ook grotere koorstukken aan te kunnen. Dit resulteerde in uitvoeringen van de Messiah van Händel, de St. Jorismis van Herman Finkers, het Requiem van Fauré en de Missa Criolla van Ramirez.

We gingen op koorreis naar Semily in Tsjechië en gaven een concert in de St. Nicolaaskerk in het kader van de stedenband; hadden een uitwisseling met Chorale Jean Lamour uit Nancy; gingen naar Cheltenham om een 2-daagse workshop te volgen bij Stephen Connolly (ex-Kingsinger) en reisden twee maal naar Oostenrijk: Innsbruck/Imst en Baden.

Het vierde lustrum vierden wij met de uitvoering van 'Sacred Bridges': psalmen uit drie religies (Christelijk, Joods en Islamitisch) met musici uit verschillende landen onder de naam Sarband (= Verbinding) en een derwisj-danser.

In 2014 kreeg Bruno Vlahek, een jonge Slowaakse componist, de opdracht een stuk te componeren voor ons koor. Zijn 'Drieberger Lieder' getuigen van grote klasse.

In het kader van 70 jaar Bevrijding werd 'The Armed Man; a Mass for Peace' van Karl Jenkins uitgevoerd.

Scherzando geeft allerlei soorten concerten: a capella, met pianobegeleiding en met ensembles en kleine orkesten. Met of zonder thema.

Al dertien jaar is Reinhard Reed Findenegg onze dirigent. Die samenwerking levert bijzondere producties op zoals verleden jaar de opera Dido en Aeneas, gesitueerd op de Amsterdamse Zuidas en in dit lustrumjaar het concert met Wishful Singing en vandaag de Carmina Burana.

Het zal u niet verbazen dat Scherzando na 25 jaar nog lang niet uitgezongen is. Er zijn plannen genoeg voor 2020 en de jaren daarna. En wij hopen u ook dan te mogen begroeten.

Toekomstmuziek

Ook in 2020 zal Scherzando twee concerten verzorgen: 2e Pinksterdag vindt op de Utrechtse Heuvelrug voor de derde maal het cultureel evenement 'Per pedaal naar vocaal' plaats. Op de meest bijzondere locaties verzorgen koren uit de hele gemeente korte optredens. Scherzando zal voor de tweede keer deelnemen aan dit evenement. En na tien jaar wordt het weer eens tijd voor een kerstconcert op een zondagmiddag in december.

Carl Orff (1895-1982)

‘Vrouwe Fortuna had het goed met mij voor toen zij mij de catalogus van een antiquariaat uit Würzburg in handen deed komen. Hierin ontdekte ik een titel die mij met magische krachten betoverde: Carmina Burana’.

Dat moment markeerde het begin van een meesterwerk. Zo beschreef Orff zijn ontdekking van het manuscript uit het klooster van Benediktbeuern dat de basis zou gaan vormen voor zijn bekendste werk. De muziek die Orff schreef bij zijn selectie liederen van de Carmina Burana zinspeelt soms op de oude muziek, maar is toch een geheel nieuwe compositie in

een eigen, niet middeleeuwse stijl. ‘Het gehele werk was in een paar weken speelbaar. Toen ik het voor mijn uitgever ging voorspelen, had ik alleen de getypte tekst voor me. De muziek zat al in mijn hoofd. Zo levendig was deze dat ik geen partituur nodig had’.

Maar Orff was niet alleen componist van koorwerken als Carmina Burana, hij was ook een man van het theater, humanist en bevolgen pedagoog. Voor zijn theaterwerken putte Orff inspiratie uit de middeleeuwse mysteriespelen, volksverhalen uit Beieren, sprookjes en Griekse tragedies.

Als pedagoog ontwikkelde hij het naar hem genoemde Orff-instrumentarium voor zijn innovatieve systeem van muziekonderwijs aan kinderen, het Orff-Schulwerk. De stijl van Orff wordt gekenmerkt door grote aandacht voor de ritmie. Muziek moet men volgens Orff onmiddellijk kunnen begrijpen. Daarom is Orff wars van ingewikkelde structuren en harmonieën. Melodieën lijken als vanzelf uit het ritme te volgen.

Wat is de Carmina Burana?

Orff's Carmina Burana beschrijft drie grote thema's: lente/zomer, de herberg en de liefde. Deze encensering wordt omlijst door de hymne aan Fortuna, de godin van het (nood)lot.

Orff beeldt het lot af als een soort rad van fortuin waaraan de mens is onderworpen.

We beginnen onder aan het wiel: het noodlot wordt beklaagd. Dan komt de lente, de natuur komt tot bloei en ook de liefde bloeit op; dit mondt uit in de lyrische oproep 'ik zou alles geven om bij de koningin van Engeland in de armen te liggen'. Hiermee zijn we boven aan het wiel beland, in zekere zin is het koningschap bereikt. Vervolgens dalen we langzaam weer af.

De uitgelatenheid van het handelen in de drie delen van zijn compositie wordt begrijpelijk in het beeld van het draaiende rad op de achtergrond.

Wie vandaag bovenaan verkeert, kan morgen al weer onderaan zijn terechtgekomen. Daarom is het belangrijk intens te genieten van momenten van geluk.

Carmina Burana (liederen uit Beuern) is de naam van de grootste en beroemdste verzameling middeleeuwse teksten die tot de zogenaamde vagantenliteratuur behoren. Dit is de verzamelnaam voor de wereldlijke lyriek, die met name in de 12e en 13e eeuw door rondtrekkende studenten en geestelijken werd geschreven. Deels in het Latijn, deels in de landstaal. De voornaamste thema's zijn: het ontluiken van de natuur in de lente, heftige kritiek op kerkelijke en wereldlijke overheid en verheerlijking van het ongebonden leven met drank, dobbelspel en liefde.

Orff paste in een tijd waarin componisten als Prokofjev en Stravinsky de eeuwenlange macht van harmonie en melodie doorbraken, om het muzikale stiefkind ritme weer een stem te geven. In de Carmina Burana krijgen piano's en slagwerk de voorkeur boven strikers.

In de lijdensstijd nam zijn grootvader Carl von Orff hem als kind ieder jaar mee naar de schemerige kerk om de boetepsalmen van Orlando di Lasso te beluisteren. Op het gymnasium werkte Orff als koorrepetitor en begeleider van een dansschool. In die traditie staat ook de Carmina Burana, het stuk was een van Orff's pogingen -en de meest geslaagde- om de oervorm van het theater te hervinden. Hij beschreef zijn compositie als 'wereldlijke gezangen voor soli en koor, begeleid door instrumenten en magische beelden'.

Onder het rad van fortuin spelen zich op het toneel verschillende scènes af: koren, dansen, liefdesverklaringen, drinkliederen - vrijwel allemaal met een eenvoudige melodie en een meeslepend ritme. De liederen -meestal geschreven door geestelijken die als vrijbuiters rondzwierven- verheerlijken het heden, het hier en nu.

Orff was een componist die met zijn krachtige noten grote gevoelswerelden wist te bereiken. De echte vernieuwers keken Orff met de nek aan. Ze vonden zijn muziek maar primitief. Voor hem was dat nu juist de crux, hij wilde de oerkrachten naar boven brengen waar andere componisten na een wereldoorlog juist voor terugschrokken. De luisteraar wordt door de ritmes aangesproken in het diepst van zijn instincten. En dat was zijn bedoeling.

De Carmina Burana van Orff is onderdeel van het drieluik Trionfi, met de Catulli Carmina en Trionfo di Afrodite. Deze trionfi zijn veel minder bekend en worden zelden uitgevoerd. In de renaissance waren het gemaskerde optochten waarin liefde, dood, deugd en laster een menselijke gedaante kregen.

Waarom is de Carmina Burana zo populair?

Er is geen enkele klassieke compositie uit de 20ste eeuw die zo hoog op de hitlijsten heeft gestaan als de Carmina Burana. Producers gingen veelvuldig aan de haal met het 'O Fortuna' en brachten deze markante muziek naar de pop. Een groots opgezet spektakelwerk voor groot koor, solisten en orkest, doorspekt met pulserende ritmes en een doorgaande drive, die soms zelfs rauw genoemd mag worden.

De Carmina Burana is een compositie die ook die luisteraars aanspreekt die niet direct een groot liefhebber van klassieke muziek zijn. De afwisseling tussen ritme en lyrische passages zijn indrukwekkend, vooral de overgang van het 'wilde' door het koor gezongen 'Tempus est iocundum' (nr.22) naar het zachte en zoete 'Dulcissime' (nr.23), gezongen door slechts een sopraan in de hoogste registers. Dit is een moment dat steeds weer een diepe indruk achterlaat.

Direct na deze hoge en korte lyrische passage barst een finale los die de luisteraar op zijn stoel drukt. Het schitterende 'In Trutina' (op de weegschaal) waarin een vrouw wikt en weegt tussen wulpse geilheid en kuise schaamte; continu herhaalde ritmen maken plaats voor een tijdloze prachtige melodie. Met als afsluiting opnieuw het overbekende 'O Fortuna'.

Wie is wie in de Carmina Burana?

- Fortuna** vrouw Fortuna, heerseres van de wereld
- Hecuba** vrouw van Priamus, laatste koning van Troje
- Flora** godin van de lente en de bloemen
- Phebus** Phoebus (Latijn), Phoibos (Grieks), de stralende, Apollo
- Philomena** dochter van Pandion, koning van Athene
- Cupido** Amor, god van de liefde, zoon van Venus
- Venus** godin van de liefde en schoonheid
- Paris** Trojaanse prins, zoon van Priamus en Hecuba
- Zephyr** god van de wind
- Bacchus** god van de wijn, ook Dionysos genoemd
- Blanziflor** middeleeuwse heldin
- Helena** dochter van oppergod Zeus
- Cypris** godin van de schoonheid en zinnelijkheid, meer bekend als Afrodite of Venus

Dirigent Scherzando

Na zijn studie muziekregistratie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, studeerde **Reinhard Reed Findenegg** in Hongarije aan het Muziekpedagogisch Instituut Zoltán Kodály piano, methodiek, zang en koordirectie.

Hij voltooide de studie Schoolmuziek aan het Conservatorium in Amsterdam en volgde de Kurt Thomas Cursus voor koordirigenten in Utrecht. In 2018 behaalde hij de titel Master of Arts in de muziekpedagogiek aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen.

Reinhard heeft ervaring opgedaan bij diverse koren, waaronder Popkoor 'Remix' in Almere en Kamerkoor 'Decamerone' in Utrecht.

Hij werkte als vakleerkracht en consulent muziek voor het basisonderwijs en is tegenwoordig vakdocent muziek aan de iPabo Amsterdam en Alkmaar en docent methodiek/didactiek aan de Opleiding Docent Muziek van het Conservatorium van Amsterdam. Reinhard is sinds november 2006 dirigent van Scherzando.

Solisten

De dramatisch-coloratuur sopraan **Marene Elgershuizen** sloot in 2013 haar Bacheloropleiding met Excellentieprogramma aan het Prins Claus Conservatorium af. Daarna volgde de Masteropleiding aan het Conservatorium van Amsterdam gecombineerd met een tweejarige studie in Duitsland. Marene heeft zich verdiept in het Duitse repertoire van Strauss, Mozart, Berg en Mahler en zong diverse recitals. Het concertrepertoire combineert zij met operarollen. Daarnaast maken moderne werken van Poulenc Preisner

en Gorecki een belangrijk deel uit van haar repertoire. Marene won de Labberté-Hoedemaker Award en het prestigieuze Wagner Stipendium. Zij kon haar opleiding vervolgen door beurzen van diverse fondsen.

Zij wil naast haar zingen maatschappelijk betrokken blijven en zet zich daarom in haar vrije tijd in voor o.a. lhbt- en vrouwenrechten.

Bariton **Willem de Vries** studeerde aan het Conservatorium van Amsterdam bij Margreet Honig. Daarna volgde hij lessen bij o.a. Fischer-Dieskau en Koningsberger.

Hij zong in diverse opera's en operettes. In de revue *Wie is Loesje* trad hij op als 'Rambler' Kees Kranenburg. Willem werkte mee aan Concert voor 1000 sterren, een serie educatieve concerten van de Magische Muziekfabriek. Meer educatieve en familieconcerten volgden met Willem als zanger en presentator.

Naast diverse liedrecitals en oratoriumconcerten was hij onlangs te zien in diverse operarollen (*La Bohème*, *Jevgeni Onegin*, *Il Barbiere di Siviglia*). Willem de Vries maakt af en toe deel uit van het ensemble Frommermann. Hij is verder actief als oratorium- en liedzanger en heeft gewerkt met dirigenten zoals Reinbert de Leeuw.

Pianisten

Pianist **Roland Aalbers**, woonachtig te Ede, begon zijn studie aan de Hogeschool voor de Kunsten te Arnhem. Na zijn diploma Docerend Musicus behaalde hij achtereenvolgend het diploma Uitvoerend Musicus en de Aantekening Kamermuziek bij Jacques Hendriks, beide cum laude. Tijdens zijn studie volgde hij masterclasses bij Detlef Kraus, Rian de Waal en in Duitsland bij Wolfgang Manz. Hij gaf solo- en liedrecitals en trad op met orkest in werken van Chopin, Mozart en Beethoven.

Hij heeft inmiddels een ruime ervaring met verschillende kamermuziekensembles. Roland Aalbers trad op met diverse koren. Samen met Chris Kok vormt hij een piano-duo voor koorbegeleiding. Sinds 2005 begeleidt hij het 'Koor voor nieuwe Nederlandse religieuze muziek' o.l.v. Antoine Oomen. Daarnaast is hij als co-repetitor (docent piano begeleiding) verbonden aan het Artez conservatorium te Zwolle. Naast zijn muzikale activiteiten is hij beeldend kunstenaar.

Pianist **Chris Kok** komt uit een bekende Edese blazers familie. Op 6-jarige leeftijd kreeg Chris zijn eerste pianolessen.

Na de middelbare school studeerde Chris aan het Utrechts Conservatorium waar hij de diploma's Piano (cum laude), Hafa-directie en Bastuba behaalde. Daarna studeerde hij hoofdvak Orkestdirectie bij Tilo Lehmann aan het Zwols Conservatorium. Deze studie sloot hij in 1987 succesvol af met een concert met het toenmalige Forum Filharmonisch Orkest in Enschede.

Thans is Chris werkzaam als arrangeur en dirigent van enkele Harmonie- en Fanfare orkesten en is hij als repetitor verbonden

aan het Gelders Opera en Operette Gezelschap. Tevens is hij een veel gevraagd begeleider voor koorconcerten en voor solistenconcoursen voor blazers.

Als solist heeft hij diverse concerten gegeven met o.a. de Marinierskapel, de toenmalige Johan Willem Friso Kapel en enkele orkesten in Oostenrijk.

Samen met Roland Aalbers vormt hij een vast pianoduo voor koorbegeleidingen.

Holland Slagwerk Ensemble

Regelmatig wordt dit ensemble ingehuurd om de *Carmina Burana* van Carl Orff te begeleiden. Ook hebben de slagwerkers een belangrijke rol in de werken van Karl Jenkins. Het Holland Slagwerk Trio speelt in *The Armed Man* van Jenkins vaak een solistische rol. Het Holland Slagwerk Ensemble is onderdeel van :

HOC werkt al jaren samen met de Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP). De afgelopen jaren werden verschillende projecten voor de jeugd gerealiseerd.

Vanaf 2015 werkt HOC samen met het Randstedelijk Zang Instituut. Samen met de Sint-Janskerk in Gouda organiseren zij jaarlijks de Goudse Scratchdagen.

Carmina Burana: liedteksten uit 1230, manuscript, gevonden in klooster in Beieren

Op deze prent van de *Carmina Burana* regeert Fortuna de 4 stadia in de cirkel van het leven, het rad van fortuin.

Het manuscript van de *Carmina Burana* werd in 1803 teruggevonden in een Beiers klooster van Benediktbeuern en bevindt zich nu in de Beierse Staatsbibliotheek te München. Het manuscript is in 1230 geschreven. De liedteksten zijn uit de beide voorgaande eeuwen. Naderhand (1936/37) zijn ze weer door Carl Orff op muziek gezet.

Uitvoerende zangers

Sopranen: Louise Balkema, Claar Bergmans, Marea de Bruijn, Wilma Bruins, Lies Dekker, Ine Donk, Ingrid Esmeijer, Barbera Groeneveld, Elly van der Heide, Marga Hoonhout, Tineke van Houten, Fiona Keppel, Janneke Kruse, Liesbeth van de Mast, Angela Polman, Anneke Preenen, Hanna Schaberg, Sandra Verweij, Maike Visser.

Alten: Lies van de Berg, Magda Bijzen, Marjorie Blok, Petra Blommendaal, Nadamo Bos, Mieke Brouwer, Riny van der Burg, Gea van Dam, Tess Frederiks, Joop Geerling, Sonja Helmer, Heleen Keijzer, Anje Kuizenga, Anje Leenders, Beldien Liefhebber, Virga Lipman, Trudy Nieuwenhuijs, Mieke Nijenmanting, Jeanne Schaberg, Jeanette van Ulden, Corrie Wesselo, Helen Wolfs.

Tenoren: Sjoerd Andringa, Gerard van der Boom, Cor van Dam, Age Halma, Mauk Heemstra, Jef Helmer, Jan Hoogstad, Marcel Huting, Ruud Kruis, Ron Slot, Frits van Vugt, Hans van Willenswaard, Wim Zoet.

Bassen: Alfred Balkema, Johan Bijzen, Adriaan Blankenstein, Nico Blom, Ewout Costeris, Piet Heemskerk, Harry van der Helm, Cees Klik, Anton Maas, Christoph Marthaler, Marc van Pelt, Philip Idenburg, Marcel Schmeets, Jaap Schravessande, Paul Sloven, Walter Vermeulen, Vincent de Vries.

Eigentijds kroegleven

A night at the opera 2013

Stephen Connolly 2012

Sacred Bridges 2014

Dido & Aeneas 2018

Wishful Singing 2019

Met dank aan:

SWD

Stichting Wel-Doen
Driebergen

 HeuvelrugFonds

'Een winkel vol boeken'

Boekhandel Jacques Baas

Traaij 4c
3971 GN Driebergen
0343-518571
info@boekhandeljacquesbaas.nl
www.boekhandeljacquesbaas.nl

cnf

Stichting Carel Nengerman Fonds

 kfheinfonds

Elise Mathilde

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS

FENTENER
VAN
VLISSINGEN
FONDS
 SHV

Jaap
Blauwendraat
pianoservice

